

ефективності використання земельних ресурсів. Орієнтація державного регулювання ринку землі в Україні на використання переважно економічних методів, врахування досвіду країн Східної Європи дасть змогу уникнути помилок і швидше залучити землю в ринковий оборот.

Література

1. Прадун В.П., Трегобчук В.М. Актуальні проблеми удосконалення земельних відносин у контексті Програми дій "Порядок денний на XXI століття"// Землевпорядкування. – 2002, № 3. – С. 3-8.
2. Булатова Е.В. Государственное регулирование аграрного сектора Украины// Вісник Донецького ун-ту, серія В: Економіка і право. – 1998, вип.1. – Донецьк, 1998. – С. 64-67.
3. Трегобчук В.М., Скурська Н.М. Методологічні засади формування та функціонування ринку сільськогосподарських земель// Проблеми розвитку земельних відносин на засадах нового Земельного Кодексу України. Матеріали всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 10-11 вересня 2002 року). – К., 2002. – С. 42-46.
4. Ревенко М.М. Роль держави в регулюванні відносин власності на землю// Економіка АПК. – 2002, № 5. – С. 27-30.
5. Месель-Веселяк В.Я. Реформування аграрного сектора України: здобутки і проблеми// Економіка АПК. – 2003, № 5. – С. 3-8.
6. Третяк А.М. Концептуальні засади формування ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні// Проблеми розвитку земельних відносин на засадах нового Земельного Кодексу України. Матеріали всеукраїнської наукової конференції, м. Київ, 10-11 вересня 2002 року. – К., 2002. – С. 38-41.
7. Балян А.В. Земельні реформи у постсоціалістичних країнах Східної Європи// Економіка АПК. – 2001, № 11. – С. 115-118.
8. Липски С. Изменение земельных отношений// Экономист. – 2003, № 5. – С. 84-91.
9. Алмаші С.О. Одноосібний сектор у сільському господарстві Угорщини// Економіка АПК. – 2002, № 4. – С. 123-126.
10. Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Музика Н.М. Інвестиційна привабливість земельних ресурсів// Аграрний вісник Причорномор'я: Спеціальний випуск: 36. наук. праць. – Одеса: Астропринт. – 2003, вип. 22. – С. 460-467.
11. Юрченко А.Д. Економіко-правове забезпечення розвитку земельних відносин у ринковому економічному середовищі// Економіка АПК. – 2003, № 4. – С. 28-31.
12. Третяк А.М. Шляхи регулювання ринку землі// Вісник аграрної науки. – 2003, № 10. – С. 62-66.

УДК 368.914 (438) Асист. З.М. Міндрова, канд. екон. наук – Львівська КА

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА: ДОСВІД ПОЛЬЩІ

Подано характеристику нової системи пенсійного забезпечення в Польщі, що діє з 1999 року. Детально описано механізм здійснення виплат за новою системою, проаналізовано відмінності між солідарною системою пенсійного забезпечення (яка існувала з 1949 р. по 1999 р.) і оновленою.

Assist. Z.M. Mindrova – Commercial Academy of L'viv

Pension Reform: the Polish Experience

The characteristic of the new pension system, which is in force in Poland since 1999, is presented in the article. The mechanism of payment realization by the new system is described, differences between preceding (existed in 1949-1999) and new pension systems are analyzed.

На тринадцятому році незалежності Україна нарешті розпочала пенсійну реформу. Більшість держав постсоціалістичного табору вже здійснили такі реформи. З огляду на це Україні було б корисним запозичити позитивні результати таких реформ. Розглянемо досвід проведення пенсійної реформи на прикладі Польщі.

Сучасна пенсійна система Польщі складається з трьох рівнів:

- перший рівень: зреформований фонд соціального страхування;
- другий рівень: відкриті пенсійні фонди;
- третій рівень: додаткова пенсія.

Перший рівень реформи утворює зреформований фонд соціального страхування (ФСС – ZUS). Приналежність до першого рівня є суцільною і обов'язковою, внесок до нового ФСС становить 12,22 % від заробітку.

Виняток становлять особи старшого віку (що народились до 1949 року), які вже набули права на пенсію за старими правилами. Ці особи переказують до фонду соціального страхування 19,52 % свого заробітку, і не беруть участі у другому рівні. Особи, що народились у 1949-1968 роках, самі вирішують, чи поділити внески між ФСС і пенсійним фондом, чи теж внести всі 19,52 % до ФСС.

Перший рівень надалі функціонує на засадах солідарності – працюючі особи сплачують внески, з яких фінансуються нинішні пенсії. Лише з тією різницею, що пенсія, отримувана з першого рівня, цілком залежить від величини попередньо сплачених внесків. Ця система називається Міжгенераційним Капіталом Пенсійних Рахунків (МКПР – МКРЕ). Пенсія в межах першого рівня як і раніше виплачується з ФСС. Виплата цієї пенсії повністю гарантується державою.

У системі, що існувала до кінця 1998 року, на розмір пенсії, перш за все, впливав розмір середнього заробітку в народному господарстві, який визначався Головним Управлінням Статистики. У новій системі розмір пенсії, що виплачується на першому рівні, залежить від величини нагромадженого капіталу (елемент нагромаджувальної системи). Пенсія фінансується з внесків, що сплачуються працюючим населенням (елемент солідарної системи).

Другий рівень пенсійної системи формують недержавні пенсійні фонди, які розпоряджаються від імені страхувальників внесками, які становлять 7,3 % від заробітку. Участь у другому рівні є всезагальна і обов'язкова, за винятком осіб, що народились до 1949 року, які взагалі не беруть участі у формуванні даних фондів, а також частини осіб, що народились у 1949-1968 роках і обрали фонд соціального страхування (І рівень). На другому рівні страхувальникам належить обрати Приватне Пенсійне Товариство (ППТ – PTE), якому фонд соціального страхування перекаже частину внесків і яке пізніше проведе належні пенсійні виплати.

Пенсійне товариство намагається примножити гроші платників, проводячи активну інвестиційну політику: купуючи акції, облігації та інші цінні папери. З моменту виходу страхувальника на пенсію ППТ виплачує гроші, примножені завдяки інвестиціям.

Система побудована таким чином, щоб надати найбільше гарантій майбутнім пенсіонерам. Активи пенсійного фонду зберігаються на рахунку в

банку. Такий банк, що називається депозитарієм, відповідає за будь-які втрати і зобов'язаний повідомляти Управлінню з надзору над Пенсійними Фондами про всі порушення. Також нестрашним є і можливе банкрутство ППТ – в такому випадку управління грошовим фондом бере на себе банк-депозитарій, який передає нагромаджені внески іншому пенсійному товариству.

З метою гарантії безпеки також чітко визначено максимальні розміри інвестицій ПТТ. Так, пенсійне товариство може інвестувати:

- до 7,5 % активів – у рекомендаційні свідоцтва для бюджету та пенсіонерів;
- до 20 % активів – у банківські депозити і банківські цінні папери;
- до 40 % активів – в акції, які котуються на біржі;
- до 10 % активів – в акції, що не котуються на біржі, але допущені до публічного обігу;
- до 10 % активів – в акції Інвестиційних Національних Фондів;
- до 10 % активів – в інвестиційні сертифікати, що емітуються інвестиційними фондами;
- до 15 % активів – участь в інвестиційних фондах;
- до 15 % активів – у комунальні облігації, допущені до публічного обігу;
- до 5 % активів – в комунальні облігації, недопущені до публічного обігу;
- до 10 % активів – у цілком забезпечені облігації, що емітуються іншими установами і допущені до публічного обігу. Якщо ці папери не виявились в публічному обігу, то ліміт становить тільки 5 %;
- до 5 % активів – у облігації підприємств, акції яких котуються на біржі;
- без обмежень фонди можуть інвестувати в казначейські зобов'язання.

Контроль над фондами здійснює Управління надзору над Пенсійними Фондами (УНПФ – UNFE). ППТ зобов'язані звітувати про свою діяльність. Якщо страхувальник незадоволений результатами діяльності свого пенсійного товариства, то він може передати свої кошти іншому ППТ. Участь у третьому рівні реформованої системи є необов'язковою. Однак варто подумати про додаткове забезпечення свого майбутнього.

Виплати, що будуть здійснюватись в рамках обов'язкових рівнів (реформований ФСС і ППТ) повинні забезпечити засоби до існування майбутнім пенсіонерам. Така пенсія становить близько половини засобів, які отримувались до пенсії. Тому варто подумати і про третій рівень.

Додаткове забезпечення обирається з розрахунку власних потреб і можливостей – це є головна ознака III рівня. У будь-який момент можна розпочати заощадження. Самостійно визначаються також величина внесків та умови майбутніх виплат. Це може бути рента, що виплачується періодично певний проміжок часу, пожиттєва рента або навіть одноразова виплата усього капіталу. Умови треба визначити з обраною страховою компанією.

Особливої уваги на III рівні заслуговують працюючі пенсійні програми (ППП), які можуть бути утворені в межах організації для працівників.

ППП повинні виконувати певні вимоги, визначені з серпня 1997 року:

- однаковий доступ до участі в програмі для всіх працівників, що виконують зазначені працедавцем критерії;
- можливість розпочати програму щонайменше половині працівників;
- плата за 1 особу не може перевищувати 7 % середнього доходу осіб, що беруть участь в програмі;
- виплата забезпечення не може розпочатись до настання 60-річчя застрахованого.

Нагромаджені в рамках ППП кошти можуть бути передані до страхових компаній, що здійснюють страхування життя, до взаємних страхових компаній, пенсійного фонду або до інвестиційного фонду (трастового).

ППП є вигідним з точки зору податкового питання – внески не враховуються при визначенні обов'язкових внесків на соціальне страхування (I і II рівень). Ті, хто не має змоги взяти участь у ППП, повинен подумати про поліс страхування життя в страховій компанії. Такий внесок оподатковується, зате майбутня пенсія звільнена від податків (на відміну від I і II рівнів).

Звичайно, нова пенсійна система не позбавлена своїх складностей і недоліків, але вона безперечно є значно прогресивнішою порівняно зі старою. Спільне історичне минуле та географічне положення робить надзвичайно корисним польський досвід для України.

УДК:334.012.6

Аспір. І.З. Саврас¹² – Львівський НУ ім. Івана Франка

ВЕЛИКА ПРИВАТИЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА НАСЛІДКИ

Виділено особливості проведення великої приватизації в Україні. З'ясовано позитивні та негативні наслідки приватизаційного процесу в економічному та фінансовому аспекті.

Ключові слова: велика приватизація, великі підприємства, сертифікатна приватизація, програма приватизації.

Doctorate I.Z. Savras – L'viv NU Ivan Franko's name

Big privatization in Ukraine: special features and results

The special features of the process of the big privatization in Ukraine are shown. Advantages and drawbacks of the privatization in the economical and financial aspects are elucidated.

Keywords: big privatization; big enterprisers; certificate privatization; program of the privatization.

Становлення ринкової економіки можливе лише за умови існування різних форм власності на засоби виробництва. Докорінна зміна відносин власності та соціально-економічного ладу не можлива без приватизації, яка має вирішальний вплив на підвищення ефективності національної економіки, конкурентоспроможності вітчизняного підприємництва. Приватизація є одним з перших проявів реформування економіки країни в напрямку від планового типу до ринкового. Якщо малу приватизацію можна порівняти з поточним ремонтом обладнання, то велику приватизацію – з капітальним ремонтом, при якому оновлюються основні вузли. Велика приватизація є довготривалим та складним процесом, який вимагає формування конкурентного середовища, запровадження бюджетного обмеження, вдосконалення законодавства, добре відлагодженої системи прийняття рішень тощо.

¹ кафедра банківського і страхового бізнесу Львівського НУ ім. Івана Франка

² Наук. керівник: проф. С.К. Реверчук, д-р екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка